

Glitre Energi Produksjon AS

Deres ref

Vår ref

Dato

20/2493-

30. juni 2022

Klassifisering av dam Hensfoss – Omgjøring av vedtak

Det vises til forhåndsvarsel om omgjøring av tidligere vedtak av 18. februar 2022.

I departementets vedtak av 22. september 2021 ble dam Hensfoss plassert i konsekvensklasse 1 etter damsikkerhetsforskriften (dsf) §§ 4-1 og 4-2. Departementet endret med dette NVEs vedtak om å plassere dam Hensfoss i konsekvensklasse 2 etter klage fra Glitre Energi Produksjon AS (GEP).

Departementet unnlot ved en inkurie i vedtaket av 22. september 2021 å vurdere hvorvidt boenheter oppstrøms dammen kunne bli berørt ved lukesvikt, og varslet på denne bakgrunn om omgjøring. GEP og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har fått anledning til å uttale seg i saken.

Bakgrunn og anførsler

I vedtak av 3. mars 2020 opprettholdt NVE plassering av dam Hensfoss i konsekvensklasse 2 etter damforskriften §§ 4-1 og 4-2. NVEs viste i sin begrunnelse til at flere hus oppstrøms dammen kunne bli berørt ved lukesvikt under flom, samt at Hensveien og en bygning nedstrøms kunne bli berørt ved dambrudd.

GEP klaget på vedtaket 26. juni 2020 og klagen ble behandlet av departementet. Departementet sluttet seg til NVEs vurdering om at dam Hensfoss skal anses som én dam, samt at konsekvenser oppstrøms dammen som skyldes svikt eller feilfunksjon kan være bestemmende for klassifiseringen.

Departementet vurderte imidlertid kun konsekvenser oppstrøms i form av skade på fremmed eiendom og kom til at dette for dam Hensfoss tilsa plassering i konsekvensklasse 1. Da

departementet også la til grunn en noe mindre konservativ beregning av antall boenheter nedstrøms enn NVE konkluderte departementet med at dam Hensfoss plasseres i konsekvensklasse 1.

Departementet ble av NVE gjort oppmerksom på at antall boenheter oppstrøms ikke var vurdert og sendte derfor forhåndsvarsel om omgjøring av vedtak til GEP.

I brev av 31. mars 2022 fastholder GEP at departementets vedtak ikke er ugyldig, og mener dersom vedtaket omgjøres må saken i sin helhet vurderes på nytt. GEP påpeker at departementet ikke har vurdert bruk av fratrekksregelen nedstrøms, samt viser til anførselene i den opprinnelige klagesaken.

Om forholdene oppstrøms dammen anfører GEP, som tidligere, at konsekvenser må være knyttet til et brudd for å være bestemmende for konsekvensklasse. GEP skriver videre at dersom boenheter oppstrøms skal ha betydning for klassifiseringen må det også tas hensyn til at det skjer en sakte vannstandsøkning, lave hastigheter og lave vannhøyder, som etter en skjønnsmessig vurdering tilsier en lavere konsekvensklasse enn det som fremgår av tabellen i dsf § 4-2. Fratrekksregelen må også gis anvendelse på forhold oppstrøms, og GEP viser til NVEs vedtak om dam Kongsvinger.

NVE har i brev av 29. april 2022 vurdert GEPs merknader og fastholder sin tolkning av regelverket i tråd med NVEs vedtak 3. mars 2020. NVE har i brev av 24. juni 2022 oversendt analyse av berørte bygninger oppstrøms dammen ved forskjellige vannstander.

Departementets vurdering

Departementet har vurdert saken på nytt. Det foreligger ikke nye opplysninger som tilsier en annen vurdering av forholdene nedstrøms eller spørsmålet om dammen skal anses som én eller to dammer.

GEP har, som i klagen, anført at hensynet bak klassifisering av dammer i utgangspunktet er knyttet til dambrudd, og mener det er uklart hvorvidt konsekvenser oppstrøms dammen som følge av feilfunksjon ved lukene kan være avgjørende for klassifiseringen. Departementet er ikke enig i denne tolkningen og viser til begrunnelsen i vedtaket av 22. september 2021 side 5.

I henhold til tabellen i dsf § 4-2 er utgangspunktet at konsekvenser som kan berøre 1-20 boenheter tilsier plassering i konsekvensklasse 2. I notat datert 14. juni 2019, sendt inn i forbindelse med søknaden, fremgår det at det er vurdert områder oppstrøms berørt ved vannstand som gitt ved forskjellen mellom Q_{dim} og $Q_{dim} + \text{lukesvikt}$. Konklusjonen er at det ikke kan utelukkes at det vil være eiendommer som blir berørt. I tilsvaret til forhåndsvarselet har GEP om forholdene oppstrøms skrevet at «de to boenhetene i vår sak vil allerede ved Q_{dim} være berørt, og følgelig skal disse ikke medregnes ved lukesvikt.»

Ifølge beregninger utført av NVE 24. juni 2022 vil totalt seks bolighus være berørt ved Q_{dim} + lukesvikt i den minste luken.

Departementet legger til grunn at minst en eller flere boenheter kan bli berørt ved lukesvikt i den minste luken. Ettersom minst en boenhet kan bli berørt ved lukesvikt er utgangspunktet at dam Hensfoss skal plasseres i konsekvensklasse 2. Derneft blir det spørsmål om det foreligger forhold som eventuelt tilsier en lavere konsekvensklasse.

GEP har anført at det skal gjøres fratrekk for boligene som allerede ved Q_{dim} vil være berørt. Det fremgår av veilederen til dsf at dambruddbølgeberegninger i utgangspunktet skal gjøres for begge initialvannføringene, men at konsekvenser som skyldes initialvannføringene i vassdraget før eventuelt brudd i så fall ikke behøver medregnes. Eventuelt kan beregningene begrenses til situasjonen med initialvannføring dimensjonerende flom, men i så fall uten fratrekk for skadene som forårsakes av dimensjonerende flom, ref veilederen punkt 4.3.1 side 27. Dette gjelder imidlertid kun for konsekvenser nedstrøms og det gjøres i henhold til NVEs praksis ikke fratrekk for boenheter oppstrøms. Dette henger sammen med at konsekvensene oppstrøms normalt er vurdert med utgangspunkt i beregning av vannstand som følge av lukesvikt i kombinasjon med Q_{dim} , og ikke for begge initialvannføringene.¹ Dette er også tilfelle for beregningene som er sendt inn i denne saken.

Det er etter departementets vurdering ikke utelukket at andre forhold i enkelte saker kan tilsi en lavere konsekvensklasse enn det skjemaet i dsf § 4-2 angir. Dette har støtte i veilederen punkt 3.2.1 En slik skjønnsmessig nedjustering må i så fall må bygge på grundige og konkrete beregninger av konsekvensene knyttet til det største skadepotensialet. Departementet mener beregningene GEP har lagt frem ikke er tilstrekkelige for å plassere dam Hensfoss i konsekvensklasse 1 basert på skjønnsmessig vurdering. Departementet viser til at konsekvensene oppstrøms kun er beregnet ved svikt i den minste av lukene. Det følger av dsf § 4-2 at vurderingen av konsekvenser skal skje på bakgrunn av beregninger av største skadepotensial. Departementet legger til grunn at konsekvensene ved svikt i den største luken vil være større enn ved svikt i den minste luken.

For det tilfellet at dam Hensfoss plasseres i konsekvensklasse 2 har GEP gjort gjeldende at departementet må vurdere dispensasjon etter dsf § 8-2. Departementet tar ikke stilling til dette og henviser GEP til å søke NVE om dispensasjon dersom de mener at det er grunnlag for det.

Departementet har anledning til å omgjøre eget vedtak dersom vedtaket må anses ugyldig, jf. forvaltningsloven § 35. Vedtaket av 22. september 2021 må anses ugyldig da departementet ikke vurderte hvorvidt boenheter oppstrøms kunne bli berørt, jf. dsf § 4-2 og derfor plasserte Hensfoss i en lavere konsekvensklasse enn det bestemmelsen tilsier. Endringen er til ugunst for parten. Departementet viser likevel til at det ikke har gått særskilt lang tid mellom departementets tidligere vedtak og varsel om omgjøring, samt omgjøringen.

¹ «Klassifisering av lukedammer som gir oppstrøms konsekvenser ved feilfunksjon», juni 2022, på <https://www.nve.no/energi/tilsyn/damsikkerhet/regelverk/veileder-for-klassifisering-av-vassdragsanlegg/>

Videre har dam Hensfoss vært plassert i konsekvensklasse 2 siden 2009, og ved departementets feilaktige vedtak ble plassert i en lavere konsekvensklasse enn det som er riktig. Departementet legger derfor til grunn at innrettelsesshensynet ikke gjør seg gjeldende i særlig grad.

Vedtak

Departementet omgjør sitt tidligere vedtak. Dam Hensfoss plasseres i konsekvensklasse 2, jf. dsf §§ 4-1 og 4-2.

Med hilsen

Trond Ulven Ingvaldsen (e.f.)
avdelingsdirektør

Ingvild Haaheim
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi
Norges vassdrags- og energidirektorat